

ოთხშაბათი, 11 სექტემბერი 1918 წ.

შრომა

№ 26

გაზეთის ფასი 40 კაპ.

მოსკოვს ცლიან. ესერების ტერორი ძლიერდება. ტროცკი და უტჩინათ. იანონიაში ბჯანუბა დაიწყო. ტუაზსე ქართველთა ჯარმა აიღო. ბაქოს დელეგაცია ჯერ არ წასულა. გერმანელები ხელშეკრულებებს კრავენ კერძო ვაჭრებთან—სურსათის უიდვის შესახებ.

ბრგანო საქართველოში მომქმედ სოციალისტ-რევოლუციონერთა პარტიის ცენტრალურ კომიტეტისა.

გაზეთის ფასი: ერთი თვით 9 მან, ცალკე ნომერი ყველგან 40 კაპ.
განცხადების ფასი: პირველ გვერდზე პეტით სტრიქონი 1 მან., მეოთხეზე 80 კაპ. სამ-გლოვიარო განცხადება 15 მან.
ხელმოწერული წერილები არ დაბეჭდვება. დაუბეჭდავ საგაზეთო მასალას რედაქცია არ ინახავს.

ხელის მოწერებმა ფული შემდეგი მისამართით უნდა გამოგზავნონ: *Тифლის. Коммуна Газ. „Шრომა“, Тавчиаძევესკაი ყ.ი. Софийская школа.* სხვა მისამართით გამოგზავნილ ფულს რედაქცია ვერ მიიღებს.
რედაქციაში პირადი მოლაპარაკება შეიძლება 10—11 საათამდე.
რედაქციის მისამართი: *Тифლის Редакция газ. „Шროма“ Баронская ул. № (Чернышевская прист. земля)*

მიიღება ხალის მოწარმა უფალ-დღიურ გაზეთი

„შრომა“-ზე

გაზეთი ღირს ერთი თვით 9 მანათი.

მისამართი: ტფილისი, ქავეთაძის ქუჩა № 4 გაზეთ „შრომა“ კანტორა.

პეტიციის ავტორია
ინანაწი ავადმყოფობა.

განსაკუთრებით ავადმყოფობანი გულ-მკერდისა, ფილტვებისა, სასუნთქისა, ფილტვების აკისისა, გულისა და ჯირ-კვლებისა.

ამოცნობა (დიანოზი) და წამლობა ყოველ გვარი ქლევისა, სისხლნაკლებობისა და მალარიისა.

ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე გარდა კვირისა საღამოს 4 1/2—6 საათამდე. პეტრე დიდის ქუჩა № 26. ტელეფ. 5—86

მ. თბილისი, 11 სექტემბერი.

ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლობის საკითხმა წინააღმდეგ მოლოდინისა ეროვნულ საბჭოში დღი კამათი გამოიწვია. ბ. ბ. ერ.-დემოკრატებმა ერთხელ კიდევ გამოამხეურეს თავისი სოციალისტური ბუნება და სულისკვეთება. საკითხი მარტივად იდგა. საქართველოს ერ. საბჭოში ჯერჯერობით წარმომადგენლები ყავს მხოლოდ ქართველ ერს. ეს მოხდა იმიტომ, რომ ქართული ეროვნული საბჭო შესდგა მაშინ, როდესაც საქართველო რუსეთის ნაწილს შეადგენდა. მაშინ ამირე-კავასიაში ყველა ერებს თავისი ეროვნული საბჭო ჰქონდა და რომელიმე ეროვნულ საბჭოში უმცირესობათა წარმომადგენლების შესვლის საკითხი არც კი დასმულა. მით უმეტეს, რომ მაშინ ეროვნული საბჭოების კომპეტენციები გამოუკვეცილი იყო. მაშინ მათ არ ჰქონდათ აშკარა საჯარო უფლებრივი ხასიათი. ამირე-კავასიის დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ კი მდგომარეობა რადიკალურად იცვლება. ეროვნული საბჭოები გადაიქცენ ახალ დამოუკიდებელ ერების უზენაეს საკანონმდებლო ორგანოებათ. საქართველოს დეპარტონა ქართული ეროვნული საბჭო, სომხეთს—სომხური და ადრბეიჯანს—ადრბეიჯანული ეროვნული

ხომ ბევრს არაფერს მოითხოვს. 10 წარმომადგენელი სომხებს, 4 თურქებს, 3 აფხაზებს, 2 რუსებს, ებრაელებს 1, ქართველ ებრაელებს 2 გერმანელებს 1 და ბერძნებს კიდევ 1 ასეთია კანონპროექტის მოთხოვნით: აქ არაფერია ისეთი, რომ მის წინააღმდეგ სერიოზულად გალაშქრება შეიძლებოდეს, მარა ბ. ბ. ეროვნულ დემოკრატებმა მაინც იეროში მიიტანეს მის წინააღმდეგ. მათ თვალში ეჩხირებოდა, რომ ეროვნულ საბჭოში სხვა ერების წარმომადგენელი იქნებოდა, თუმცა კარგად იციან რომ 26 დეპუტატს რაიმე არსებითი გავლენა საბჭოს მუშაობაზე აღარ ექნებათ. თუნდაც ამ 26 კაცმა ერთხანით პოლიტიკა აწარმოონ, რაც ყოველად შეუძლებელია. თუ აქამდის ჩვენს უფლებებს კვდავენ, რა იქნება, რომ ჩვენს სხვისი უფლებები შევკვეციოთ, განაცხადა ეროვნულ დემოკრატების წარმომადგენელმა. ამჟამად, აქ საქმე გვაქვს გარკვეულ პოლიტიკასთან, რომელიც ამბობს: „შენი ჩაკერება ხომ მნიშვნავს, მიზეზათ ისიც კარგად ეს არის ძველი თვითმყობელი პოლიტიკა, რომელსაც ცალკე ერებისათვის უზედურების მეტი არაფერი მოაქვს. ჩვენი დემოკრატია კარგად იცნობს ამ პოლიტიკას, იცნობს და შესაფერისდაც შეგბძობდება. ეროვნული დემოკრატების გამოსვლა ეს ზოლოდოური ნაციონალიზმის მორიგი ერიშია, რაც ეჭვი არაა უფრო განამტკიცებს ჩვენ დემოკრატის ინტერნაციონალურ პოლიტიკას...“

დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ მისი სამოქმედო ასპარეზი ტერიტორიული უფლებების, მაგრამ თავისი ინტერნაციონალური დროშა ქართველ დემოკრატის არ შეუცვლია ნაციონალისტურ დროშაზე. იმიტომაც ის თავიდან მოითხოვდა, რომ ეროვნულ საბჭოში შესულიყვნენ სხვა ერების წარმომადგენელიც. დღემდის ეს არ მოხერხდა. უეჭველია, ეს რომ ადრე მომხდარიყო, უკვე გაიფანტებოდა ის არა ჯანმრთელი ატმოსფერა, რომელიც შეიქმნა ზოგიერთ წრეებში საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების გამო. თავის თავად ცხადია, რომ როდესაც ეროვნული უმცირესობანი საქმით დაინახავენ, რომ საქართველოს დემოკრატის არ გადაუხვევია თავის ინტერნაციონალური გზისათვის, ერთხელ და სამუდამოთ ნიადაგი დაეკარგება ყოველგვარ პროვოკაციას და საქართველოში მცხოვრებ ერთა შორის ძმური თანამშრომლობა და სოლიდარობა უზრუნველყოფილი იქნება. როგორც მკითხველი ხედავს ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლობის საკითხის დაუყონებლივ გადაჭრას მოითხოვს ჩვენი რესპუბლიკის დამოუკიდებლობის ინტერესები. ამჟამად, ყოველი გულწრფელი პატრიოტი, რომელიც დაინტერესებულია თავის ერის კეთილდღეობაში, მხარს დაუჭერდა წამოყენებულ პროექტს, ის

ბული გეოგრაფიული მდგომარეობით მსოფლიო ბაზარზე. ასეთი ქალაქები ძველად შენდებოდა დიდი მდინარეების პირადა. ამ ტიპის ქალაქები სოფლებიდან არ ახადებოდნენ და მასზე დამოკიდებულად არ იყვნენ. მაგრამ ეს კიდევ არ ნიშნავს იმას, რომ ბოლოს და ბოლოს ქალაქი როგორც ტიპისაც არ უნდა იყოს იგი გაშენებული განსაკუთრებულ ეკონომიკური მიზნით განსაკუთრებულ „ეკონომიკაში“, თუ ბუნებრივად სოფლის წიაღში დაბადებული დიფერენციალის წყალობით ეკონომიკური ხარისხის და შეჯიბრების ნიადაგზე, სოფლებით არ იკვეთებოდა. უკანასკნელ ჯამში, რასაკვირველია, ქალაქის მარჩენელი ნაწილი მასალით სოფელია. ჩვენ კარგად ვიცით, რომ ის სახელმწიფოები, სადაც ქალაქების გეოგრაფია მოხდა სოფლის ატომის ნიადაგზე, მაგ. გერმანია, იკვეთებოდა სასოფლო მეურნეობის სახელმწიფოებით, სამაგიეროთ აწვდის მათ სარგველ ნაწარმოებს.

ზემო ნათქვამიდან ამჟამად, რომ სოფელი ქალაქს ვერ მორჩება და ქალაქი მით უმეტეს სოფელს. ასეთი მათი ურთიერთ დამოკიდებულება ფაქტია. მაგრამ აქ აღსანიშნავია ერთი ფაქტობა. ეკონომიკური კონკურენცია და არსებული ეკონომიკური პოლიტიკა მეტად უწყობს ხელს ქალაქების ზრდას. ეს ზრდა თითქმის კატასტროფულია. იზრდება ქალაქი, იშლება სოფელი.—თავისუფალი, მომხიბლავი ბუნების წიაღი უთბობს ალაგს ფაბრიკა-ქარხნებისაგან მომზადდებულ პროდუქტებს. ამ გარემოებას ევროპაში უკვე მიაქვს ყურადღება. უკვე სცვენს, რომ ქალაქების დღევანდელი მდგომარეობა და მისი კატასტროფული მახინჯი ზრდა კარგს არაფერს უქადის კაპობრიობას. მართლაც, გადათვალერეთ ევროპის დიდი ქალაქები, რას დაინახავთ იქ თავბრუს დახვეწილ შეჯგუფებას, უზარმაზარი თვალუწვდენელი შენობები, რომლებიც აგებულია პრინციპით: რაც შეიძლება ნაკლები თანხით მეტი მოვიგო. აქ ნაკლებად დაგიდევნ გვიგინის და სხვა რაციონალური მოთხოვნას. კაპიტალის ბუნება ასეთია. ის მტაცებელია. და სხვანაირად იმას ტრიალი არ შეუძლია. თვით კაპიტალისტები თავიანთ თავს, რასაკვირველია, უზრუნველ ყოფენ ანტივივივურ მდგომარეობიდან გამოწვეულ ხელუთისაგან. მაგრამ გადახედეთ მუშათა კვართალებს, იქ, სადაც შრომის არმია სტეპობობს, თქვენ დაინახავთ ნესტიან სარდაფებს, ყოველგვარ გვიგინურ პირობებს მოკლებულს. აი ამ სარდაფებში ატარებს თვის განაწილებას წუთი სოფელს ხელზე დაკრებულ მუშები. ერთი სიტყვით, ქალაქების მდგომარეობა, მისი ტენიკა და გვიგინა კრიტიკის დაბლა სდგავს. ამ გარემოებაზე ეხლა ბევრს სწერენ. მაგრამ უნდა მოვახსენოთ, რომ თუ სხვა დარგში პოლიტიკებით ვერაფერს ხდებოდნენ, მით უმეტეს ვერაფერს გახდებოდა ამ დარგში.

ქალაქების ზრდის ტენდენცია მეტად ძლიერია. ეს გამოწვეულია ღრმა სოციალურ-ეკონომიკური პრობლებით. რომ ამ ზრდას რაციონალური ხასიათი მიეცეს, ამისათვის არ კმარა მარტო შესაფერი მუნიციპალური პოლიტიკის წარმოება.

საქიროა აგრეთვე აქტიური სასოფლო-სამეურნეო პოლიტიკის წარმოებაც, რომ სოფელმა იძულებით არ გადასტყორცნოს ქალაქში, ისეთი ელემენტები, რომლებიც სოფლის მეურნეობაში საქირო ალაგს დაიკავებენ. ჩვენ ვერ მივანდობთ ბუნებრივ მიმდინარეობას ვერც ქალაქის ზედ და ვერც სოფლისას, იმიტომ რომ მიმდინარეობას თავისი აზრი და მიზანი არა აქვს. ამიტომ ის მიზანშეწონილი ვერ იქნება. ჩვენი საქმე გარკვეული აქტიური პოლიტიკა ვაწარმოეთ როგორც სოფლის მეურნეობაში, ისე ქალაქში.

ინდივიდუალურმა წარმოებამ უკვე დაგვიანება თავისი უარყოფითი შედეგები: უკვე ესტანია, რომ ამ სხვის წარმოებას ამეფებს ქაოსს წარმოებაში და თვით ცხოვრებაში.

ჩვენ არ ვამბობთ, რომ ეკონომ. ცხოვრების პროცესი პროკუსტოს სავირძელში მოვაშვყვილით. მაგრამ ჩვენის აზრით, აუცილებლად საჭიროა აქტიური სამეურნეო პოლიტიკა მეტად უწყობს ხელს ქალაქების ზრდას. ეს ზრდა თითქმის კატასტროფულია. იზრდება ქალაქი, იშლება სოფელი.—თავისუფალი, მომხიბლავი ბუნების წიაღი უთბობს ალაგს ფაბრიკა-ქარხნებისაგან მომზადდებულ პროდუქტებს. ამ გარემოებას ევროპაში უკვე მიაქვს ყურადღება. უკვე სცვენს, რომ ქალაქების დღევანდელი მდგომარეობა და მისი კატასტროფული მახინჯი ზრდა კარგს არაფერს უქადის კაპობრიობას. მართლაც, გადათვალერეთ ევროპის დიდი ქალაქები, რას დაინახავთ იქ თავბრუს დახვეწილ შეჯგუფებას, უზარმაზარი თვალუწვდენელი შენობები, რომლებიც აგებულია პრინციპით: რაც შეიძლება ნაკლები თანხით მეტი მოვიგო. აქ ნაკლებად დაგიდევნ გვიგინის და სხვა რაციონალური მოთხოვნას. კაპიტალის ბუნება ასეთია. ის მტაცებელია. და სხვანაირად იმას ტრიალი არ შეუძლია. თვით კაპიტალისტები თავიანთ თავს, რასაკვირველია, უზრუნველ ყოფენ ანტივივივურ მდგომარეობიდან გამოწვეულ ხელუთისაგან. მაგრამ გადახედეთ მუშათა კვართალებს, იქ, სადაც შრომის არმია სტეპობობს, თქვენ დაინახავთ ნესტიან სარდაფებს, ყოველგვარ გვიგინურ პირობებს მოკლებულს. აი ამ სარდაფებში ატარებს თვის განაწილებას წუთი სოფელს ხელზე დაკრებულ მუშები. ერთი სიტყვით, ქალაქების მდგომარეობა, მისი ტენიკა და გვიგინა კრიტიკის დაბლა სდგავს. ამ გარემოებაზე ეხლა ბევრს სწერენ. მაგრამ უნდა მოვახსენოთ, რომ თუ სხვა დარგში პოლიტიკებით ვერაფერს ხდებოდნენ, მით უმეტეს ვერაფერს გახდებოდა ამ დარგში.

ეს ბევრათ სასარგებლოა—ჯერ ძალთა ეკონომიის მხრივ, შემდეგ ერთიანი ორგანიზაცია და სისტემა შეიქმნას, როგორც წარმოებაში, ისე კოლექტივის წევრთა ფსიხოლოგიაში, უქმნის რა უკანასკნელს კერძო ინდივიდუალურ შემეცნების მაგიერ კოლექტიურ შემეცნებას.

მთავრობაში.

1) მთავრობის საქმეთა მმართველს მოხსენებით აუხაზეთში მიმავალ კომისიის შესახებ მთავრობამ დაადგინა: ა) მიეცეს კომისიის წევრებს თითო სხუთი თუმანი დღიურით და ბოლეთის ფასი, რისთვისაც მთავრობის საქმეთა სამმართველოს გაეხსნას სხუთი ათასი მანეთის კრედიტი.

ბ) დაევალოს იუსტიციის მინისტრს მისწეროს სოხუმის ოლქის სასამართლოს თავმჯდომარეს, რომ მან მისცეს კომისიის საჭირო მოხელეები.

მთავრობამ დაადგინა გადაიდეს ათ მილიონიან ფონდიდან თანხა ფოსტატურ-ლეგრაფის მოხელეთათვის დამატებითი ჯამაგირისა და ერთდროული დახმარების მისაცემათ.

განათლების მინისტრის მოხსენებით მთავრობამ დაადგინა: 1) გაგრძეს რეალური სასწავლებელი გადაეცეს განათლების სამინისტროს.

2) მიეკუთვნოს გავრცელებული ქალაქის თვითმმართველობის სამსრუნველო საბჭოს

სოფელი და ქალაქი

სოფელი და ქალაქი ერთი მეორეზე დიდით დამოკიდებულია. ქალაქი უსოფლოთ ისე ვერ იცხოვრებს, როგორც თვით უწყლოთ. სოფელი აწვდის ქალაქს საწვავებს და საზოგადოთ ნედლე მასალას.

სოფელი სამაგიეროთ ქალაქში იძენს ბევრს მისთვის უსაჭიროეს საქონელს. ასე, რომ ქალაქი და სოფელი ერთი მეორეზე ვადეკებულია. ამიტომ ერთი რომელიმე მხარის დასუსტება და დაცემა დასუსტებს და დასუსტს მეორე მხარესაც. დაცემული, უკულტურო სოფლებით გარშემორტყმული ქალაქი განწირულია, ის უსათუოდ დაიხრჩობა; რადგან მას არ ექნება შესაფერი ბაზარი თავისი ნაწარმოების გასასაღებლად. შესაძლოა, განსაკუთრებულ პუნქტებში აგებული ქალაქები, სადაც სხვა და სხვა კუთხის სააღმანიცემო გზები იყრის თავს, არ საჭიროებდეს შინაურ ბაზარს, რადგან ის გადაბმულია თავისი განსაკუთრებული

უფლებები მ) წინადადება მიეცეს გავრის ქალაქის თვითმმართველობას.

ფინანსთა მინისტრის მოხსენებით ფოთში რაიონზე ხიდის გაკეთებისთვის საჭირო კრედიტის გადადების შესახებ მთავრობამ დაადგინა: 1) დაევალოს შინაგან საქმეთა მინისტრს ორი კვირის განმავლობაში შეიტანოს სატენიკო სათათბიროში პროექტი ფოთში რაიონზე ხიდის შენობის შესახებ; 2) ნება ეძლევა ფინანსთა მინისტრს მოხსენიებული ნაწილი დაევალოს შინაგან საქმეთა მინისტრს ორი კვირის განმავლობაში შეიტანოს სატენიკო სათათბიროში პროექტი ფოთში რაიონზე ხიდის შენობის შესახებ; 3) ნება ეძლევა ფინანსთა მინისტრს მოხსენიებული ნაწილი დაევალოს შინაგან საქმეთა მინისტრს ორი კვირის განმავლობაში შეიტანოს სატენიკო სათათბიროში პროექტი ფოთში რაიონზე ხიდის შენობის შესახებ.

ფინანსთა მინისტრის მოხსენებით მთავრობამ დაადგინა:

გაეხსნას ფინანსთა მინისტრს ათ მილიონიანი ფონდიდან 30,113 მანეთი გაუქმებულ სადამოყენო დაწესებულებაში მონაწილეების დასაქმებულთათვის.

მთავრობამ დაადგინა: კიდევ გამოიყოს ათ მანეთიანი ბონები.

ჩაიხუტა საპროკურობის კანონპროექტი მიღებულ იქნას და გადაეცეს პროკურულ საბჭოს განსახილველად.

ფინანსთა მინისტრს გაეხსნა ათ მილიონიანი ფონდიდან 300 ათასი მანეთის კრედიტი საპროკურობის მინისტრის მისამართებთან სალიკოდაციოს ფულად.

ხოლოვასთან ბრძოლის საწარმოებლად მიეცა შინაგან საქმეთა მინისტრს 30 ათასი მანეთი.

იუსტიციის მინისტრის ანგარიშის მოხსენებით მთავრობამ დაადგინა: ა) გაეხსნას იუსტიციის მინისტრს ათ მილიონიანი ფონდიდან 41, 489 მ. კრედიტი ცხებების დახმარებლად, მოსამსახურეთა დასაქმებულობისთვის; ბ) გაეხსნას იუსტიციის მინისტრს ათ მილიონიანი ფონდიდან ათასი მანეთი კრედიტი თვითღირსი ციხეების შესანახად.

გაეხსნას შინაგან საქმეთა მინისტრს ათ მილიონიანი ფონდიდან ათასი მანეთი კრედიტი, ქალაქთა შორის ტრენფონების გაყვანის საჭიროებისათვის.

გერმანული ფულის დასახურებლად სანქციონირებული ბანკში გადართოს ასი ათასი მანეთი.

ტრანსპორტის საზოგადოების საქმის გასარჩევად დაარსებულ იქნას კომისია სახელმწიფო კონტროლის, სასურსათო საინსპექციის და სახანძრო საინსპექციის წარმომადგენელთაგან.

„გამოს დაევალოს“

როგორც ვიცით, ბაქოს მთავრობის წარმომადგენლებმა სახმაც თფილისის დელეგაციას გამგზავრებულიყვნენ ბაქოს, მოუხდელად იმ მიმე პირობებისა, რომელიც აღდგენილია წამოაყენა.

დელეგაცია უნდა წასულიყო სამი დღის წინ. მაგრამ აღდგენილის მთავრობამ, რომლის წარმომადგენლები თფილისში პირველად თანაუგრძობდენ სამშვიდობო დელეგაციის ავტომატს იღეს, აშკარა მტრული განწყობილება გამოიჩინა, ბოლოს სამშვიდობო დელეგაციის მიმართ. მოლაპარაკებლად გამოიჩინა, რომ აღდგენილის მთავრობას არასაჭირვალად მოაჩინა დაშნაკიუნის პარტიის არსებობის მონაწილეობა დელეგაციაში. ხოლო 8 სექტემბერს აღდგენილის მთავრობის წარმომადგენლებმა განაცხადეს, რომ საქართველოს რესპუბლიკის დელეგაციას არ იქნება გაუშვებულ ბაქოში. ის, რამივილის და იოს. აბაკელიის მისცეს წინადადება გამგზავრებულიყვნენ ბაქოს, მხოლოდ როგორც კერძო პირები. ისიც ყოველ გარანტიის გარეშე, რომ ფრანკის ხას იქით გაუშვებდენ მათ.

გაქვეს, საფუძველი ვიტიქროს, რომ აღდგენილის მთავრობა გვერდს უხვევს ბაქოს საქმის მშვიდობიანად მოგვარებას, თუნდაც იმ ყოველ მხმე პირობების მიხედვით, რომელიც აღდგენილის მთავრობამ წამოაყენა და ამნიარად სურს ქალაქი იქნეს ადგიულო ბრძოლით, რასაც მოყვება ყველა ის შედეგები, რომელთაც ადგილი ექნებათ ველურისა და უდიდებლირ ურდების მიერ ქალაქის ხელში ჩაგდებას დროს.

საქართველოს მთავრობის განცხადება

დებ. საქ. კორ.

მაზრათი წასიერება თანდათან მყარდება. ხალხთან მოლაპარაკება სასურველად მიმდინარეობს, იარაღს თანდათან აბარებენ მთავრობას. დაწვრილებით ცნობებს მოგაწვდით.

უ-შვილი.

ახალი ავბაჰი

„თავისუფალი ვაჭრობა“. ჩვენ ვაღმადგინებთ რომ ვუბრუნოთ ადგენებს რამოდენიმე ქართულ მთავრობისათვის შეუკრავთ პირობა, რომლის ძალითაც უკანასკნელი ვალდებულნი არიან შიდასადაც გარანტილებს, გერმანიის გასატანად—ჭური, ქონი, თხილი და სხვადასხვა საქონელი.

დედეგაცია. კავკასიაში არ იქნა გაშვებული გერმანების დელეგაცია, რომელთაც ჩარიგვა უნდადა ჩრდილო კავკასიის საქმეში. მიქალაქობრივ ომის შესახებდა.

10 მანეთიანი ფინანსთა სამინისტრომ გადასწვრტა ამერიიდან 10 მანეთიანი გამოუშვს სხვა ფერი.

ხოლოვასთან ბრძოლის შემდეგ, საკონლის გამკაცვულ კომიტეტმა ნება დართო ვაიტანონ საქართველოდან ის ღვინის ბოკები, რომლებიც ვრთ დროს შემოტანილ იყო სახანძროდ.

თფილისის მე-4 სახანძრო გინანაის დირექტორათ დანიშნეს გორის გინანაისის დირექტორი მ. კ. ხალოვა, და ინსპექტორათ კო. ფიცხალა, მე-5-ელ გინანაის დირექტორი დანიშნა ერიფანის გინმ. დირექტორი მ. კ. ჯოლო-შვილი.

ქარაკლისიდან ცნობა, რომ იქ მოკლეს საოქო კომისარი ართთეშვიდი მეკველი არ იცინან.

უკრაინელების წახვლა. კვირას, 8 სექტემბერს, თფილისიდან ფოთით უკრაინაში გაემგზავრა უკრაინელი ჯგუფი.

ფიცდოების გასწორება

წერილში „ბაქო“ („შრომა“ № 25) დასტამებულია „მით უმეტეს, რომ ბაქოს ოსმალეთი არავს დაინებებს“, უნდა იყოს: „მით უმეტეს, რომ ბაქოს ოსმალეთს არავინ დაინებებს“.

მოწირული ავბაჰი

გრობის ვარშემო.

სენაკის სამხარო გრობაში სიცილიტ რევოლუციონერებმა გაიყვანეთ კიდევ ორი კანდიდატი. ამნიარად სენაკის სამხარო გრობაში ჩვენ სულ შეიდი წარმომადგენელი გვეყავს.

გარდა ამისა ანარქიის გამო არჩენები ერთ ჯგუფში უკარ შემდგარა. იქ თვით გრობა მოახლეს არჩენებს. ვიდეოვებით, რომ ჩვენ იმ ოლქშიაც გაიყვანეთ ჩვენს კანდიდატებს. სამ, გრობის პირველი სხდომა დანიშნულია ქ. ახალსენაკში 15 სექტემბერს.

დეკემბერი

პარიზი. 9 სექტემბერი. საფრანგეთის ჯარებს დღეს ფრონტის სხვა და სხვა რაიონებში წილად ხვდეთ ახალიგამარჯება, სომხის ჩრდილოეთით ფრანგებმა აიღეს სოფლები ეტრთელური და რუბი აღებულია აგრეთვე გრანდ სეროკენტი კლიასტრი, მონტესკურტი, ლიხერელი და რუმანი საფრანგეთის ჯარების მოწინავე ნაწილებმა აიღეს სიმაღლე 103, აგრეთვე სიმაღლე 107, უნას ჩრდილო-

ეთი ფრანგებმა აიღეს ლიეს ფრონტი ტყე, ჩრდილო დასავლეთით, ფრანკი კანლერი და წითელი ფერმა. ფრანგების პოზიციები გაუფრთხილებულია ლიესდან ჩრდილოეთით.

თბილისი. საქართველოს რესპუბლიკის ჯარებმა აიღეს ტუაპსე.

საქართველოს მთავრობის განცხადება

კვირას, სექტემბერის 8-ს, ნაშუაღღვების 1 საათზე ქალაქის საბჭოს დარბაზში მოხდა საქართველოს წითელი ჯერის საზოგადოების დამფუძნებელი კრება. კრებას დაესწრო დიდ-ძალი საზოგადოება. იყვენ მთავრობის დაწესებულებაში წარმომადგენლები. პოლიტიკურ და საზოგადო ორგანიზაციითა და სხვა. სრულ 1 საათზე, კრებზე მოვიდნენ მთავრობის დამფუძნებელი კრება და სხვა. სრულ 1 საათზე, კრებზე მოვიდნენ მთავრობის დამფუძნებელი კრება და სხვა. სრულ 1 საათზე, კრებზე მოვიდნენ მთავრობის დამფუძნებელი კრება და სხვა.

ექიმი ზანდუკელი გრეტელ მოხსენებს კითხვებს ქართულად დასავლეთ-გეროობს, იაზონის და სხვა სახელმწიფოთა წითელი ჯერის საზოგადოებათა ორგანიზაციის შესახებ და და და და ადინაშა, თუ რა მიზნები უნდა დანახოს საქართველოს წითელი ჯერის საზოგადოებამ. მოხსენებიდან სჩანს, რომ სრულიად რუსეთის წითელი ჯერის საზოგადოების მთელი ქონება, რაც საქართველოს წითელი ჯერის საზოგადოების განკარგულდებაში არჩება. პირველი რიგში განყოფილებები გაისწინება ქუთაისსა და სოხუმში. საზოგადოებამ დიდის ინტეჩესით მოისწინა მიხსენება და მოამსენებელი მსურველ ტაშით დაჯილდოვა.

შემდეგ კრებას მოხსენდა მთავრობის მიერ დამტკიცებული წესდება. საქართველოს წითელი ჯერის საზოგადოების მთავარ რწმუნებულს მთავრობა ნიშნავს და მკიდრო კავშირი მყარდება მთავრობასა და საზოგადოებას შორის. საზოგადოების საქმეებს მართავს კრების მიერ არჩეული გამგეობა (9-დან 13 წევრამდე) და სარევიზო კომისია (3 კაცი-საჯან).

კრებზე წაიკითხეს მისალმების დებებში რუსეთის წითელი ჯერის საზოგადოების მთავარი რწმუნებული ლ. გალუბოვიისა, პროფ. შიოთკვაირიის, გ. არლუთინსკი-დოლოგორის და სხვა. მისალმებით მიმართა კრებას ქართველ ექიმთა საზოგადოების სახელით ვო. მაღალაშვილმა, ქართულ საქველმოქმედო საზოგადოების სახელით მ. მაზარელმა და სხვა. კრების თავმჯდომარემ დასასრულ აღნიშნა, რა დიდი სარგებლის მოტანა შეუძლიან სამშობლოსათვის წითელი ჯერის საზოგადოებას და უსურვა მას ენერჯული მუშაობა.

კრებზე კაპაით გამოიყვია სასყიდლიანი თანამდებობის ადგილმა. ნ. თავდგირით წინაღობდელი იყო რომ ბუხალებს და სხვა თანამდებობის პირებს სარგო მიეცესთ. ექიმები ელიაშვილი, მაჩაბელი და ტროიშვილი ამის წინააღმდეგი არიან და მოითხოვენ, რომ თანამდებობის აღმასრულებელთ სარგო მიეცესთ. ამის შესახებ თავმჯდომარე აქვეყნებს წესდების ერთ შესულს, სადაც ნათქვამია, რომ გამგეობას უფლება აქვს საქართველოსადა მიხედვით სარგო დანიშნოს განსაზღვრულ შრომისთვის.

კამათი სწყდება და კრება ირჩევს გამგეობისა და სარევიზო კომისიის წევრებს.

სოხუმის გლომარაუბა

ჩვენი ვაჭეთის თანამშრომელთან ჰქონდა ბასის სოხუმის დიპლომატიურ წარმომადგენელს ბ. ა. ჯამალიანს, რომელიც რამოდენიმე დღე რაც დაბრუნდა ერევნიდან თბილისში.

ეს ბასი, რომელიც შეგებდა თანამდებობით, მწყვეტ პოლიტიკურ საკითხთა მთელ რიგს, მოგვყავს ჩვენი ვაჭეთის

ფურცლებზე დაწვრილებით, რადგანაც ბ. ა. ჯამალიანის სიტყვები თავის შინაგონის მხრით დიდათ საყურადღებოდ მიგვჩინა.

ქალ. ერევანი და ოსმალეთის პატივნი

იმ ხმების შესახებ, ვითომც ოსმალეთის მთავრობამ არარატის რესპუბლიკის მოთხოვნილება წარუდგინა, რომლითაც ხომბეთის მთავრობას ატყობინებდენ ოსმალეთს ჯარის მიერ ქ. ერევანს დროებით დაკავების საჭიროებას, ბ. ა. ჯამალიანმა განაცხადა: ეს ხმები სრულიად უსაფუძვლოა, რადგანაც ოსმალეთს ამ საგნის შესახებ სრულიად არავითარი მოთხოვნილება არ წამოუყენებია ჩვენთვის. როგორი წყაროებით სარგებლობდენ ან საიდან გაიგეს საზოგადოებო-გიერთმა თბილისის ვაჭებებმა ეს ჩვენ არ ვიცით. პირიქით უნდა ვსთქვათ, რომ ამ უკანასკნელ დროს ჩვენ და ოსმალეთის მთავრობის შორის ზოგიერთი კითხვებში შეთანხმება მოხდა ურთი-ერთ შორის დამოკიდებულება უფრო ირკვევა და უმჯობესდება.

სომხეთი და ადგილები

ადგილებიდანა და ჩვენ შორის სადავო კითხვებში არ არსებობს, თუ მსგეველობაში არ მივიღებთ სომხეთისათვის მეტად სერიოზულ საკითხს ყარაბაღის შესახებ. ამ უკანასკნელ შემთხვევაში კი ჩვენ მოვითხოვთ, რომ ყარაბაღს სომხეთთან იქნეს შეერთებული, ყოველ შემთხვევაში ყარაბაღის ის დიდი ნაწილი, რომელიც სომხეთში არის დასახლებული. ამ კითხვაში ჩვენ არავრას ღათმოხდა არ შეგვიძლია და ვეცდებით რაც შეიძლება მალე იქნას განხორციელებული ეს ჩვენი სამართლიანი მოთხოვნილება. უნდა სიამოვნებით აღვნიშნო ის გერე-მოება, რომ ამ თვის 6 საქართველოს, ადგილებიდანა და ჩვენ შორის ბონების საკითხში მოხდა შეთანხმება და ხელშეკრულება დაიდვა. წინეთ კი, სახელ-ლობრ ამ მიმდინარე წლის 20 ივლისს ბონების შესახებ ხელშეკრულება იყო დადებული მარტო ჩვენში და საქართველოს შორის, ესაა ადგილებიდანის ამ ხელშეკრულებაში შეყვლა, რასაკვირვებელია, საქმის საერთო დედამარცობის აუ-მჯობესებას და ერთობა ცალმხრიობის სპობს. უნდა ვსთქვათ, ეს ხელშეკრულება ცხადი მაჩვენებელია მისი, რომ საქართველოს, ადგილებიდანის და ჩვენ შორის გამწვავებული ურთი-ერთობა თანდათან ნელდება. იმეღია, სულ ახლო მომავალში ამ სამ საკვლავიფთობა შორის სრული კეთილ-მეზობლური განწყობილება დამყარდება.

საქართველო და სომხეთი

საქართველოს და სომხეთის შორის მე არა მაქვს წარმოდგენილი სხვა გვარი ხანგრძლივი ურთიერთობა, თუ არა კეთილ-მეზობლური და ძმური. თუ ესაა დამოკიდებულებამ ცოტათი გამწვავებული სასიამოლო მიღო, ეს მხოლოდ დროებით მოვლენია უნდა ჩითვისლოს. უმთავრეს სადაო საკითხად ჩვენ მიგვჩინა ბორჩალოს საკითხი, უფრო რომ გამოიწვია ქვეთ ჩვენში ბიჭი, ვიტყვი, რომ ბორჩალოს ის ნაწილები, სადაც ბინდრომენ მხოლოდ სომხები, ჩვენ ღრმა რწმუნებით, სომხეთის რესპუბლიკის ტერიტორიას უნდა ეკუთვნოდენ.

ამიტომ ვეტიქობთ, ბორჩალოს ეს ნაწილები დროებით დაიკავა ქართველმა ჯარმა, რადგანაც რამოდენიმე თვის წინეთ, როდესაც ოსმალეთი ებუქებოდა საქართველოს და თბილისსაც კი, ეს შეიძლება, იყო გამოწვეული სტრატეგიული მოსაზრებით. ამ ეამად ამ უკანასკნელ მოსაზრებას უკვე ალარა აქვს თავის რაიონ d'etre რადგანაც, საბედნაყოფად ამ მხრით საქართველოს არავითარი ხდებოდა ადარ მეორის.

ჩვენ, სამწუხაროდ, იძულებული ვაქვართ პოტესტი ვაგვეცხადებო საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის წინაშე იმის შესახებ, რომ ბორჩალოში სომხებს ჯარის-კაცებით იწვევენ. საერთოდ, უნდა ითქვას, რომ ბორჩალოს საკითხის გადაწყვეტის შემდეგ, ჩვენ შორის კეთილ-განწყობილების დამყარებას ვერავფერი ხელს ვერ შეუშლის. თუ კი წინეთ, ზოდესაც ტირანია მივინერებდა,

ქართველმა წამოაყენა თანამშრომელთა მხრიდან საერთო საკითხად დიდათ მოკრატის გატონობის დროს, თავისუფლებებს ღრმის ქვეშე, ჩვენი ერთსულოვანი, შეთანხმებული მოქმედება ბუნებრივი, აუცილებელი და საღ- გონიერ მოთხოვნილებაა.

ლტოლვილთა საკითხი

ჩვენ ძალიან ვარგათ ვიცით, რომ დღეს საქართველოს თავის საკუთარი საქმეებიც ბევრი აქვს, რომ საქართველო როგორც თანამსოური ისე სურსათ მხრით თვით განიცდის ვაჭირვებას, ამიტომ ჩვენ მოვალე ვაყავთ ჩვენ თავს, რაც შეიძლება მალე გადაწყდეს სომხეთს ლტოლვილთა საკითხი საქართველოში, ხალოვ-დაშამ უკვე მოგვეცა თავის თანხმობა, რათა სომხების ლტოლვილებს სამშობლოში დაბრუნების ნება მიეცეს.

თუ ჩვენი ლტოლვილები საქართველოში დიდ ვაჭირვებაში არიან, ჩვენ ვხსნით ამს იმიო კი არა, რომ საქართველოს მთავრობა მტრულად უწყობდა, რომ სომხები დაბრუნდნენ მათ, ახამელ მით, რომ საქართველო, როგორც უკვე ზემოთ აღნიშნეთ, თვით არის შევიწროებული სურსათის, ფინანსური და საერთოდ პოლიტიკური მდგომარეობის მხრით.

ბაქოს ვითარება

ბ. ისილორე რამიშვილთან ერთად ჩვენი მხრიდან მიემგზავრებიან განჯაში, ბ. ბ. არსუმიანი და არუთინოვი, სა და ნ. ბ. ადგილებიდანის მთავრობის თანხმობით, თუ ვარგობა არ შეიცვალა, ისინი წავლენ ბაქოში.

ამ მოლაპარაკებაში ჩვენ იმდენათ მივიღებთ მონაწილეობას, რამდენათ ჩვენ ვალდებული ვართ ავასრულოთ ბათუმის ხელშეკრულების მე 11 მუხლი, რომლის ძალით ჩვენ უნდა გამოვიყვანოთ ბაქოდან სომხის სამხედრო ნაწილები, თუ ეს ნაწილები იქ მყოფებიან.

ამის გარდა ბაქოს სისხლის დაღვრავილი დანაშაულებათ სოფლიან იქარულ სომხებს, ამის შესახებ ბევრნაირი ხმები დიდის საზოგადოებაში.

სიმართლის ზღვარდენათ, როცა ჩვენი რწმუნებული ამ ხმებს სრულიად გაფხატავს. ჩვენი მხრიდან დელეგაციოში მონაწილეობის მიღება მეტად საჭიროდ მიგვჩინა.

სტამბოლის კონფერენცია

სტამბოლის კონფერენცია, ჩვენი ცნობებით, თუ დღემდე არ შესდგა—ამის მიხედვად ის უთანხმოება არის, რომელსაც არსებობს ცენტრალურ სახელმწიფოთა შორის, უფრო სწორი იქნებოდა, გვეთქვა ოთხ კავშირთა შორის.

ეს უთანხმოება უმთავრეს საკითხების შესახებ პრინციპიალურია, და არა წერილობით ხასიათისა. ჩვენ მაინც დარწმუნებული ვართ, რომ სტამბოლის კონფერენცია შესდგება. ჩვენი მხრით, როგორც თქვენ უფლად მოგვხსენებთ, წარმომადგენლებათ არიან ვაჯანდარ-ცნობილი სომხის მგოსანი არაქელიანი, როგორც თავმჯდომარე, წევრებათ კი არიან ბ. ხატისოვი და პაპაჯანოვი.

ქვეშევრდობის საკითხი

რაიონირად ქვეშევრდობის პრინციპის მომხრე არასოდეს არ ვეფიქვართ, მხოლოდ საქართველოს რესპუბლიკა, რასაკვირვებელია, მისცემს ნების ყველა არაქართველს თავისუფლად არჩენებისა იმის შესახებ, თუ რომელ სახელმწიფოს ქვეშევრდობა მიუღოს. თუ იმ არა ქართველი ტომის მიქალაქეს.

თუ კი სხვა ტომის მიქალაქე არ მოსურვებს საქართველოს რესპუბლიკის ქვეშევრდობას, ამ შემთხვევაში მისი უფლებები განისაზღვრებიან, ისე როგორც ყველა უცხოელი პირის უფლებები.

ეს საკითხი შე ასე მაქვს წარმოდგენილი და მგონი ანაზირი ვადაქრთ ი უფრო მარტივ და სამართლიან ხასიათლბულობს.

თბილისის პრესა

სამწუხაროდ, ზოგიერთ ვაჭებებს პარტიულ ბრძოლით გაცეცებულა. ხშირად პარტიული ინტერესები გადააქვთ საერო

ისიც დათანხმდა 200 მანეთად, შაინგე ამოვიღო ფული და გადავიცე, იმავე დღის მიხარა, რომ მართლ დაპირილი განაჩინა ფული არ არის გადახდილი, გთხოვთ ეს ფული გადახდეთ და მკათათვიდან ქირაში გამოიხატეთ. ვცაბე, როგორ გადავიგზავნა ფული, რაზედაც მიბასუბა, ფოსტით ან ჩვენ თვითონ ჩამოვალთ ხოლმეო. იოს. გობეჩიას და და ლიდა გადავიდნენ 25 მაისს. მე ავეჯის ყიდვას შევეუბნე, გადატანას, ისე კი ერთი დღე არ ვამოიფიცია იმ ბინაზე. რავედნიმე დღის შემდეგ ჩამოვიდა ბრალდებული, ძლიერ ტბილიად შეგვხდა, კრინტიკ არ დაუბრავს ბინის შესახებ, შემდეგ კი ბინის მფლობელი განიავისუფლება მოგვთხოვა; ჩემთან ჰქონდა ბაასი, მასთან წინადადება მომცა, თქვენ შეგიძლიათ დარჩეთ, ერთი უცოლო კაცი დარჩეს, არა უშავს-რა. მე ვუბასუბე: არა, რადგან ერთად დავიქირავეთ, მე აქ არ დავრჩები მარტო. რამდენიმე დღის შემდეგ მოვიდა ჩემთან არაბიძე და მეუბნება, გირჩევ გადახვიდე იქედან, რომ არავითარი უსიამოვნება არ შეგხვდება. შეგიპირდი გადასვლას, მაგრამ იქვე დავუბრავს, რომ არც ისე ადვილია ბინის ზოვნა. ამ ლაპარაკის შემდეგ იოს. გობეჩიასთან მივედი, დავიწყეთ ყოველ დღილას „Гипластский листок“-ის ყიდვა და თვალდევრება, მაგრამ ერთი კვირის განმავლობაში არასად გამოჩნდა ბინა. თუ 5 თვის განმავლობაში ვერ ვიშოვნებ განა ერთ კვირაში შეიძლება ბინის სპონსორება? მკვლევლობის შემდეგ 2 თვემ განვლო და მხოლოდ ახლა ვიშოვე ძლიერს-ძლიერობით ორი ოთახი. 26 თვედგომდა თვე და 18-ს კი კაცი მოსვლას, ერთი თვეც არ იცხოვრებს, რა დროს ქირაც გვქონდა გადახდილი.

ყველა ამის შემდეგ, როგორც კ. გვაზავა ამბობს, აღმოჩნდა, რომ მოვლის თავ. წუთუკითვე ავტომობილით; ბრალდებული იღანძრება. იმუქრება: „ღელდა შეგრეთოს ცოლად თუ დღესვე არ მოვკლა ექიმი აბაკელია, ვლადიმერი და იოსებ გობეჩიები, ისინი მაგდებენ ჩემი ბინიდან; თუ შეძლებას არ მომიცემენ ვიცხოვრო, მე მათ ვაგაცნობ ჩემ თავს“. იმ უბედურ დღეს, მან ძლიერ კარგად იცოდნა, რომ ყოველ დღე საღამოს 4—5 საათზე ვლადიმერი და იოსებ გობეჩიები და მე ძლიერ ხშირად მათთან ერთად ვინახულებდით მათ დედას. იმ დღეს სრულიად შემთხვევით ძლიერ ვწვიმა იყო, მე ახანაგთან ვცხოვრობდი და მათთან ერთად ვერა ვივარდი. საღამოს 7 საათი იქნებოდა, რომ წვიმამ გადალო და ჩვეულებისამებრ „ორმანტი-საკე“ გავემზავებ; გზაში ვილაც კაცი მომიხალგვდა და მითხრა: „იცით, ექიმო, გობეჩია მოკლეს“. პირველად ვერ მივხვდი, რაში იყო საქმე და სასტუმროს მივაშურე, სადაც იოსებმა მიამბო დაწვრილებით ყველაფერი; ამ დროს განოვეცხება გამოძიებულმა მილიციის ნაწილში. მილიციის ნაწილის კარებში დარაჯებით გარემორტყმული იდგა ბრალდებული. პირდაპირ მიუხალგოვი და ვითხებ: „რად მოჰკალით კაცი, შეგებლოთ მე მოგვალით და არა ისეთი ავადმყოფი, როგორც ვლ. გობეჩია იყო. ბრალდებულმა თავი ჩაღუნა და არა უთქვამს-რა. მთელ საათს ართმევდა ჩვენებს ბრალდებულს, ჩვენი დაკითხვა ვეღარ მოასწრო და ამიტომ მეორე დღის-ათვის ვფხობე მისგან. დამის 11-ნახ. საათი იქნებოდა, რომ სასახლეში მიგებრუნდი, გვემართე მიხვალის საავადმყოფოსკენ განსვენებულის ნაწინაგად. როდესაც მივიღე, საშინელ ტრევილებს გრძობდა ვადმობრუნდა ჩემსკენ, მთხოვდა, რომ მოწყალეების და წასულიყო იქიდან. მკითხა, სად არის ჩემი ძმაო და შემდეგ კი სთქვა: „ხელს ნუ ახლებთ წულუკიძეს, ნუ დაატუსაღებენ, არ არის საჭირო“. ამის ვადმოცემაც კი ვემძიმება. იმ საშინელ წუთებში, როდესაც ადამიანი ტანჯვა-წამებს განიცდის, ძლიერ ძნელია ყველაფრის დასამბება და ვადმოცემა. ისე მიძინე ტრილობა აქვს ადამიანს და სკვილით წინ კიდევ იმასა ფიქრობს, მკვლელს არა დაუშავოთ-რა, ნუ დაატუსაღებენო. სასახლეში დაბრუნებისას ახანაგებს ვადავეცი მისი ნათქვამი, რაზედაც ყველა აღმოთდნენ და გასამართლებას მოითხოვედნენ, გასამართლებას ასეთს კი არა; უნდოდათ ლუკმა-ლუკმა დავეგლიჯათ, მოესპოთ იმავე დამეს, მაგრამ ერთი კითხვა დიბიდა ჩვენ წინ—ასეთი სისაძაღვე არასოდეს არ ჩაუღენია პარტიას, ჩვენი პარტია არასოდეს არ

მომართავდა ტროტისტულ აქტს ისეთი პიროვნების მოსასპობად, როგორც ბრალდებულია, მას შეეძლო უფრო მსხვილი ბოზობლები მოესპო. იმის ღირსი არ იყო ბრალდებელი, რომ ხელი გავსვარა მანზე.

თავჯღ: გთხოვთ...
იოს. აბაკელია: ბოდიშს ვიხდი, მაგრამ მე ვადმოცემთ მთლიანად იმ ტრალედიას, რომელსაც მთელი დანეს განიცდიდა პარტია. პარტია დაასკვნია: „ხელს ნუ ახლებთ, ისევ სასამართლომ გაასამართლოს, ჩვენი საქმე არ არის“. შევნიშნე—რა ახანაგების აღმოფეთება, მაშინვე მივმართე მინისტრს, რომ ციხეში ვადაეყვანათ ბრალდებული გასლიერებულ დარაჯთა თანხლებით, რომ ხელი არავის ეხლო. იმავე დამეს ვადიყვანეს ციხეში. მეორე დღეს ვლადიმერი გარდაიცვალა. მე ვიკისრე დაკრძალვის მოწყობა. აი ყველა ის, რაც ვიცი, თუ დამავიწყდა რამე, გთხოვთ მკითხოთ.

თავჯღ: მოწყვეთ თქვენა სთქვით, რომ ბრალდებული ნახეთ მკვლელობის შემდეგ, რა დაწესებულებაში, სად.

აბაკელია: კომისარიატში.

თავჯღ: ხომ არ გახსოვთ, რა მდგომარეობაში იყო?

აბაკელია: ის იჯდა როდესაც მივეუახლოვდი ადგა. ვითხებ: „გა რა ჩაიღინეთ?“ მან თავი ჩაღუნა. აი ეს იყო ჩვენი შეხვედრა.

თავჯღ: არა, თქვენი შთაბეჭდილება?

აბაკელია: იმ დროს იმ გარემოებაში...
თავჯღ: დაახლოვებით იცნობდით განსვენებულ ვლადიმერ გობეჩიას?

აბაკელია: ძლიერ კარგად. ზავშეობიდანვე ერთად ვიყავით შეხდილი. შემდეგ 18 წლის განმავლობაში ოთქკის ერთად ვეუბნობდით—ოდესაში, მოსკოვში.

თავჯღ: შეგიძლიათ დაგვანახათოთ ჯერ როგორც ადამიანი და შემდეგ როგორც საზოგადო მოღვაწე?

აბაკელია: ისეც კი არ მახსოვს, რომ ვლადიმერს ვითხვებდით შეურაცხყოფა მიეყენებოდა, არ მახსოვს, რომ უდიერად მოეხსენებოდა ვინმე,—იმ პატარა კაცში იმდენი ცხოველმყოფეობა, ისეთი კეთილშობილება ინახებოდა, რომ სიტყვით არ შეიძლება ვადმოცემა. უაღრესად პატრიოანი, სოც-რეგ. პარტიის წარმომადგენელი. 1905 წელს ადესაში მებრძოლი ჭრგანისციკის წევრი იყო და ამ რატომ ვსთქვამ, რომ განცვიფრებამი მოყვადი მისი სულის სიღამაზეს, რომ ის კაცი ყუბმარით ხელში მიდგოდა ხალხის მტერთა წინააღმდეგ, არაფრის წინაშე არ ახებდა. ის ღვიფონ ასაღმებდა წუთისოველს ხალხის მტერთ, ხოლო, როდესაც მის წინ პირად მტერი იდგა, მან შენდობა თხოვა მტრისთვის. მეორე ეს ლაქტი იმდენად ლაზახა, რომ სიტყვებით მისი ვადმოცემა შეუძლებელია. ის კომისარად იყო ფრონტზე. პირადათ ვხვდავდი მის ნამოქმედარს. მე მხოლოდ იმის თქმა შემიძლიან, რომ, როდესაც იბრწინებოდა ლაშქარში, როდესაც ბოლშევიკურად ვანგებოდი ჯარის უარს ამბობდა მტრის წინააღმდეგ წინსვლაზე გალიციაში, მან ახალი სული, შთაბერა, ადაფრთოვანა რევოლუციონურ ჯარი და იერიშებიც დაიწყეს; ყველა ეს ვლ. გობეჩიას დაუბრეტელი ენერგიის წყალობით მოხდა. როგორც კამისარმა უკანასკნელმა დასტურა პოზიციები.

ილი ხნის დაშორების შემდეგ, როდესაც ის უცხოეთს წავიდა მოსკოვიდან და მე კი ციხეში მოხვდი, ხელახლა ფრონტზე შევხვდით ჩვენ ერთმანეთს. ცხოველყოფილი, ყოველთვის მხიარული ის ხშირად გვეუბნებოდა: „მე მხოლოდ პატროსნება დაესიმიელოტე შემრჩა და ამით ვერავინ წამართმევსო“, მაგრამ ის დაავიწყდა, რომ სიცოცხლეც ჰქონდა, რომელიც ბრალდებულმა წაართვა მას.

ჯიბლაძე: როდესაც გავიკეთ ვლ. მოკვლა, არ ეკითხებოდით თქვენ თავს, რად, რისთვის მოჰკლეს იგი?

აბაკელია: მე ესლაც ვაძლეე ჩემ თავს ასეთ კითხვას, მაგრამ პასუხი ვერ მომიტეხია.

ჯიბლაძე: თქვენ განა არ ვაგიკონეთ, რომ ბრალდებული ამბობს, რომ მე თვითონაც ვერ ამისნია ეს მკვლელობა. თქვენ არ ვაგიკონით მანამდე, რომ ბრალდებული ემუქრებოდა მას, თქვენთვის არავის უთქვამს ეს?

აბაკელია: ვაგიკონე.

პოტენია: თქვენ ამბობთ, რომ დიდი ხინა იცნობდით ვლ. გობეჩიას, რომ უცხოეთს წასვლა მოუხდა მას; რომელ წელს იყო ეს ამბავი?

აბაკელია: 1910 წელს.

პოტენია: მაშ თქვენ ამ დროიდან იცნობდით მას?

აბაკელია: მე მას დაბადებიდან ვიცნობდი, ჩვენ მეზობლად ვცხოვრობდით ქუთაისში.

თავჯღ: რიგ-რიგად ვაგაშუქეთ ყველაფერი; იცოდით რამე იმ ტელეგრამის შესახებ, რომელიც მეუღლემ გაუგზავნა ხონში თავ. წულუკიძეს?

აბაკელია: როდესაც ბინის შესახებ ვლაპარაკობდით, ბრალდებულს მეუღლემ სთქვა, ტელეგრამას გაუგზავნი ხონში ჩემ ქმარს და ჩიკოვანს მიანდევს შედგენა.

თავჯღ: პასუხი მიიღეთ?

აბაკელია: ჩიკოვანმა მითხრა: „პასუხი მოვიდარო, შეიძლება ბინის ვადმოცემა და ვადმოგვცეს კიდევ. ამის გარდა მაგიაზე დასადგემოი ელექტრონის ლამპა დამიტოვა კ. წულუკიძისამ და მთხოვე კიდევ თვალყური შედევნებინა სახლისთვის, რომ არავის გაეჭურნა. მან მითხრა: „შეიძლება თქვენ საღმე მოგიხდეთ წასვლა. ექიმო, ჩვენც მივატყვეთ უფრადლებას თქვენ ბინას“. სრულიად დამიშვილებული ვლაპარაკობდით.

პოტენია: ელექტრონის განათების შესახებ არავითარე მოლაპარაკება არა გქონია?

აბაკელია: როგორ არა. სამი თვის განათებით იყო ვადასახალი და მთხოვე შემიტანა. ფული მკათათვის ქირიდან ვამოიხანავებდით.

ჯიბლაძე: სახლის მოწყობილება იყო რამე იმ ოთახებში, რომლებშიც გობეჩიები ცხოვრობდნენ?

აბაკელია: არავითარი მოწყობილება.

ჯიბლაძე: შეგიძლიათ სთქვათ, ოთახები სუფთა იყო, შეკეთება ხომ არა სჭირდებოდა.

აბაკელია: არა უშავდა-რა. მგონი არც თვითონ ბრალდებულმა უარპოყეს ამ გარემოებას.

პოტენია: შეიძლება იატაკი იყო ახლად წამალ მოსხული არ მოგიტყვევიათ უფრადლება ბევი სტუმრები დადიოდნენ გობეჩიას ღელასთან?

აბაკელია: ყველა შეუძლებელი იყო ეს. ჩვენ 4—5 საათზე მივიღოდით, საკუთარი გასაღები გვქონდა. შევიღოდით...
პოტენია: ავადმყოფებს ხომ არ ღებულობდით!

თავჯღ: აკი გითხარით, რომ ერთი საათიც არ მიცხოვრია—თქო.

პოტენია: არ იღებდით?

აბაკელია: არა. პირიქით, როდესაც მიხვრებ ბრალდებულს ნათესავები ესტუმრებო, ხეში ოთახიც კი დავუშოვებ, რადგან იქ არა ვცხოვრობდი „ინფეთ-მიგზართი,—თქვენს ვანკარგულეებში იქნება ჩემი ოთახი“ და მართლაც მათს ვანკარგულეებში იყო. ჩემს ოთახში, ჩემს საწოლზე ეძინათ.

ჯიბლაძე: თქვენ ხომ არ ვაგიქირავებდით თქვენი მხრით? ხომ დაუტოვეთ თავისუფალი ოთახი? წულუკიძეს ხომ არ ვაუქირავებდა თავის მხრით?

აბაკელია: იქ კ. დიდი ცხოვრობდა, რომელიც მისში წავიდოდა და მხოლოდ ენკენისთვის დაბრუნდებოდა. ის ჩიოდა, რომ თუ ასე არა, ენკენისთვის უბნაოდ დავრჩებოთ, რაზედაც ვუბასუბე: „მე დაგიმობო ჩემს ოთახს მეთქი“.

ჯიბლაძე: მარტო დიდი ცხოვრობდა? კიდევ ვინ იყო? რამდენი ოთახი...
აბაკელია: სამი ოთახი იყო, ორი დიდი, ერთი თავდაი შერვაში ცხოვრობდა ცოლით, ის მასწავლებელ დიდის და არის, მან დროებით დაუთმო თავისი ოთახი, როდესაც ჩამოვიდნენ.

(შემდეგი იქნება)

თვითუფლი ამრჩევილი შეტანილ უნდა იქმნას მხოლოდ ერთ რომელიმე საარჩევნო უბნის სიაში.

27. საარჩევნო სიების შედგენა ევალებათ ქალაქებში, ქალაქის მთავარ საარჩევნო კომისიებს, სოფლებში სათანადო სამაზრო საარჩევნო კომისიებს. სოხუმის და ზაქათალის ოლქებში—ოლქის მთავარ საარჩევნო კომისიებს.

28. დღე საარჩევნო სიების შედგენის დაწყებისათვის მთელ რესპუბლიკაში ანიშნება რესპუბლიკის ცენტრალურ საარჩევნო კომისიის მიერ და გამოცხადდება საყოველთაოდ იმ გზით, რომელიც რაც შეიძლება უზრუნველ ჰყოფს მცხოვრებლების მიერ ამ დღის გაგებას.

29. საარჩევნო უბნის სიაში შეიქმნოს საარჩევნო უფლებების მქონე ის პირნი, რომელნიც ცხოვრობდნენ სიის შედგენის დაწყების დღემდე, თუნდაც დროებით წასულიყვნენ იქიდან.

30. ვინც საარჩევნო უბანში სიების შედგენის დაწყების შემდეგ დაბრუნდება, ის შეიძლება შეტანილ იქნას სიაში მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ თითონ შეიტანს შესაფერ განცხადებას უბნის საარჩევნო კომისიაში. ასეთი განცხადება წარდგენილ უნდა იქნას იმ დროის განმავლობაში, სანამ სიებს ადგენენ და განმავლობაში ხუთის დღისა დღიდან სიების საქვეყნოდ გამოცხადებისა. ამ განცხადებასთან ერთად უნდა განცხადებულ იქნას, რომ ისინი გამოირიცხონ წინანდელ საცხოვრებელ ადგილში შემდგარ სიიდან და ასეთი განცხადება ვაიგზავნება დანიშნულსამებრ.

31. საარჩევნო სიაში აღნიშნება გვარი ან მეტი სახელი თვითუფლი ამრჩევლისა, სახელი, მამის სახელი, წლოვანობა, ეროვნება, სარწმუნოება, იციის თუ არა წერა-კითხვა, რა სასწავლებელი გაუთავებია, რა ხელობისაა, სადაა მიწერილი. გვარები თვითუფლი საარჩევნო უბანში ახანის წესზე უნდა-იყოს ჩამოწერილი.

32. საარჩევნო სია შედგენისთანავე დაუყოვნებლივ ყოველ შემთხვევაში კი არა უგვიანეს ორმოცი დღისა არჩევნების დაწყებამდე საქვეყნოდ გამოცხადდება ის, რომ ყველას შეეძლოს მისიგაცნობა.

33. ათის დღის განმავლობაში დღიდან საარჩევნო სიის გამოქვეყნების ადგილობრივ ადმინისტრაციის წარმომადგენელს შეუძლია განაცხადოს პროტესტი, საარჩევნო ხმის უფლების მქონეთ კი შეუძლიან საჩივარი შეიტანონ, რომ სია არაა სწორედ შედგენილი, ან იგი სრული არაა.

ხსენებული პროტესტები და საჩივრები შეიქმნოს სამაზრო ან საქალაქო (სოხუმის და ზაქათალის ოლქებისთვის—საოლქოში) საარჩევნო კომისიებში.

34. ხსენებულ კომისიებს შეუძლიანთ დააკმაყოფილონ: 1) საჩივრები სიაში მომიჯნათა შეუტანლობაზე, თუ ეს საჩივრები შემოტანილია ხუთის დღით ადრე მე-30-ე მუსლში აღნიშნულ ვადის გათავებისა და 2) საჩივრები მომიჯნათა შესახებ არა სწორი ცნობების შეტანაზე საარჩევნო სიებში. აღნიშნულ საჩივართა დაკმაყოფილებას მომიჯნათ ატყობინებენ.

35. ყველა დანარჩენი საჩივრები ან პროტესტები სამის დღის განმავლობაში ვადავიგზავნება რესპუბლიკის ცენტრალურ კომისიაში და მათთან ერთად ვაიგზავნება ახანა-განმარტება შემოსხენებული კომისიებისა.

36. არა უგვიანეს სამის დღისა მე-30-ე მუსლში აღნიშნულ ვადის გათავებამდე საქვეყნოდ ტრადდება დამატებით საარჩევნო სია, რომელშიაც შეიქმნოს მხოლოდ: 1) ისინი ვინც აღნიშნულ ვადამე-30-ე მუსლში, ვისიც განცხადება სიაში თავის დროზე შეუტანლობაზე დაკმაყოფილებულია და 2) ისინი ვინც აღნიშნულია მე-34-ე მუსლში და ისინი ვინც დაუკმაყოფილებიათ სათანადო კომისიებს.

დამატებით საარჩევნო სიას ადგენენ თანახმად მე-29-მუს. აღნიშნულ წესებისა.

37. პროტესტები და საჩივრები დამატებით, სიების შესახებ ვაიგზავნებიან მე-33-ე და მე-35-ე მუსლების წესით მე-33-ე მუსლში აღნიშნულ ვადის გათავებამდე.

38. პროტესტებს და საჩივრებს ცენტრალური კომისია იხილავს ხუთის დღის

განმავლობაში, რომელიც სასამართლო სტრაციო მოსამართლებს მიერ შემდგენილ წესით თანახმად საადმინისტრაციულ საარჩევნო უფლებების (დაკარგებ. 1917 წ. მუს. მე-629-ე). საქმე გარჩევასი მონაწილეობის უფლება ეძლევა პროტესტის ან საჩივრის შემომტნისა და განსაჩივრებულ სიის შემდგენელ კომისიის წარმომადგენელთ ვარგავრედვე იმათაც, ვის საარჩევნო უფლებებზე დავა.

39. ცენტრალურ კომისიის ვადწყვეტილებზე შეიძლება პროტესტის საჩივრის ვადატანა საოლქო სასამართლო საადმინისტრაციო განყოფილება ათის დღის განმავლობაში, და ასევე პროტესტების და საჩივრების მიცემა საარჩევნო წარმოებას არ აჩერებს.

40. საოლქო სასამართლო საადმინისტრაციო განყოფილებაში აღნიშნულ პროტესტებს და საჩივრებს იხილავს ათის დღის განმავლობაში.

41. საარჩევნო სიები, მათის ვასწარების შემდეგ, ხუთის დღის განმავლობაში, იმ ვადწყვეტილების ძალით, რომელიც ცენტრალურ კომისიამ ვამოტენა და სათანადო შემთხვევებში ოლქო სასამართლოს საადმინისტრაციო განყოფილების ვადწყვეტილების მიხედვით, არა უგვიანეს ათის დღის ვადარჩევნების დაწყებამდე; ხელ-ახლა ვამოქვეყნდება ისე, რომ ხალხს რაც შეძლება ვაუთავადიღებ მათი დათვლორება.

თავჯღ 5.

საკანდიდატო სიები.

42. დამფუძნებელ კრების არჩევნებზე ერთ-ერთ ვამოქვეყნებულ საკანდიდატო სიისთვის ხმის მიცემით.

43. საკანდიდატო სიას ამრჩეველ ჯგუფთ უღვენს ცენტრალურ კომისია არა უგვიანეს ოცდაათის დღისა არჩევნების დაწყებამდე.

44. თვითუფლი საკანდიდატო სიის კუთრივ ხელს უნდა აწერდეს არჩევნის მონაწილეობის უფლების მქონე რთა ორმოცდაათზე არა ნაკლები. სიაში აღნიშნული უნდა იყოს გვარი, ლი, მამის სახელი, საცხოვრებელი ადგილი თვითუფლი წარმოდგენილ კანდიდატისა. სიას თან უნდა ახლდეს განცხადება ყველა კანდიდატებისა, რომლის თანახმანი არიან ექვცი იყარწარმოდგენილ სიით. სიას შეიძლთან მოჰყვეს სახელი მისი წარმომდენი ორგანიზაციისა.

45. საკანდიდატო სიის შემომჯგუფმა უნდა დაასახელოს თავისი წმომადგენელი, ცენტრალურ კომისთან კავშირის დასაჭერად და ამ კომისიაში მონაწილეოდ არჩეული თუ რომადგენელი არაა დასახელებული მათთან ასეთად ჩაითვლება ის, ვისაც არევადა აქვს ხელი მოწერილი განცხადებაზე. რთა შინ მიუღვიდეს ხელუწყებები ცენტრალურ კომისიისა, ვფის წარმომადგენელმა უნდა აცნოთეისი მისამართი იმ ქალაქში, საკომისია მოქმედებს, წინააღმდეგ შეხვედრა კომისიის უწყებები მისთვის ბარებულად ჩაითვლება, თუ ისინი მოკრულია კომისიის ბინაზე. ვამისა ამომრჩეველთა ჯგუფმა, რომსაც სურს თავისი წარმომადგენელი იყოს სამაზრო, საოლქო, საქალაქო და საუბნო საარჩევნო კომისიის უნდა დასახელოს, თუ ვისი შეესურს მას ხსენებულ კომისიებში.

46. ერას ამრჩეველს შეუძლია მხოლოდ ერთს საკანდიდატო სიას წეროს; თუ ერთ და იმავე ამრჩეველი ორზე ან მეტ დავიგზავნოს იმ შემთხვევაში მისი ხელ-მონაწილე მდგომალ ჩაითვლება მხოლოდ იმ საომელიც ყველაზე ადრე შესულია ცენტრალურ კომისიაში.

47. ერთი კანდიდატის სხვადასიამო შეტანა დაუშვებელია.

48. ცენტრალური კომისია საკანდიდატო სიის მიღების ხელმოწერილ რაოს აძლევს, რომელზედაც აღნიშნული უნდა იყოს თვე, დღე და საათის მიღებისა.

(შემდეგი იქნება)

დ ე ზ უ ლ ე ბ ა

დამფუძნებელ კრების არჩევნებისა, რომელსაც ახლო მომავალში საქართველოში განიხილავს.

განყოფილება პირველი.

თავჯღ 3.

საარჩევნო სიები:

26. დამფუძნებელ კრების არჩევნების საწარმოებლათ სიები სდება თვითუფლი საარჩევნო უბანში ცალკ-ცალკე.